

Lijfrentekas

Rekening n°

Handtekening van houder,

[Handwritten signature]

Liefste papa,

Ik had je natuurlijk al veel vroeger een brief moeten schrijven, maar gezien de omstandigheden zul je me het niet kwalijk nemen dat ik dat nooit heb gedaan.

Dit is wat ik je graag had willen schrijven:

Dat ik er nog zo vaak aan denk hoe goed ik me voelde als kleine jongen wanneer je me op je schoot nam en woordjes in mijn oor fluisterde, met je sterke arm rond mij en ik de geur van je mooie kostuum opsnoof. Of als we aan zee waren en je met mij een groot fort bouwde en me er helemaal bovenop tilde en ik fier naar jou keek hoe je een hopeloos gevecht begon tegen de opkomende zee en mama lachend toekeek met de rest van ons gezin.

En dan 's avonds in het appartement met mama en mijn grote zus en mijn kleine broertjes genoot ik van de familiale warmte van het nest. Je keek graag samen met mij naar de Flintstones en je deed me de eenvoudige zinnen luidop herhalen om Engels te leren.

Ik was jouw eerste zoon en dat schiep toch wel een speciale band tussen jou en mij. Niet dat je de ande-

ren niet even graag zag. Je was zo fier op mijn grote zus Anna, je eerste kind. En mijn twee kleine broertjes kregen evenveel aandacht van jou als ik.

Toch was er een speciale band tussen ons. Je verwachtte veel van mij. Dat is de normale gang van zaken, denk ik dan tussen een vader en een zoon. Je weet nu eenmaal als man beter hoe het is om een kleine jongen te zijn...

Ook wanneer mama me in bed stopte en een verhaaltje vertelde, kwam jij altijd nog even langs om wat naar me te luisteren en af te spreken wat we morgen zouden doen.

Dat was je grootste eigenschap: je leek altijd tijd voor me te hebben. Nooit heb ik het gevoel gehad dat ik je stoorde. Je had zo een onvoorwaardelijke liefde voor me dat je er altijd was voor mij. Dat wil niet zeggen dat je me verwendde en dat je me alles zomaar liet doen. Je was tegelijk een strenge en veeleisende vader die me scherp in het oog hield.

Je was zo indrukwekkend veelzijdig: je was leraar Latijn, maar ook geobsedeerd door techniek. Je kon zelf je auto herstellen en met je leerlingen had je een hobbyclub opgericht om radio's in elkaar te knutselen. Dat heb je me allemaal proberen bij te brengen: met veel geduld heb je me de werking van een motor uitgelegd en me geleerd hoe eraan te werken. En toen ik nog geen twaalf was, stak ik zelf een radio in elkaar.

Papa, ik zou niet geworden zijn wie ik ben zonder jou.

Wat zou ik je dat graag gezegd hebben, papa. Nu zit ik hier met betraande ogen te herlezen wat ik je daarnet geschreven heb en ik vraag me af hoe het komt dat ik je steeds meer mis.

I

TOEN IK GEBOREN WERD, was de vreselijkste gebeurtenis van mijn leven al voorbij.

Ik was een embryo van ongeveer vijf maanden toen op 10 september 1957 mijn vader, Frans Van der Taelen, stierf. Ik heb nooit de man gezien aan wie ik mijn bestaan te danken heb.

Als kind heb ik hem niet gemist. Dacht ik. Ik maakte mezelf wijs dat je iemand niet kunt missen die je niet gekend hebt. Maar hoe ouder ik werd, hoe meer ik voelde en besepte dat opgroeien zonder vader me voor het leven getekend heeft. Ik begon teksten over hem te schrijven, verzon voor mezelf een troostend verleden dat er nooit geweest was. Ik dacht aan hem als een alomtegenwoordige geest of een vlinder op mijn schouder, die me voor onheil behoedde en goede raad influisterde.

Als ik denk aan de papa die ik nooit gekend heb, dan zie ik altijd een glimlachende man in kostuum. Want dat weet ik zeker: hij droeg steeds een onberispelijk pak. Een stijlvolle man, zo is hij te zien op de weinige foto's die ik van hem heb. Elke zaterdagmiddag streek hij zelf zijn kostuum, omdat hij de volgende dag voor de klas moest staan en er piekfijn wilde uitzien.

Mijn moeder gaf al de kostuums van haar dode man weg. Hoe jammer vind ik dat! Ik had graag op mijn lijf de stof gevoeld van de kleren die hij gedragen heeft. De reïncarnatie van mijn vader te worden... Dat was ik voor vele van zijn vrienden, omdat ik zo sprekend op hem lijk.

Op alle foto's die ik van hem heb, zie ik steeds diezelfde elegantie. Met vrienden, met leerlingen: hij straalt, een man in een goed zittend pak. In zijn mooiste kostuum is hij ook de eeuwigheid ingegaan. Dat wilde mijn moeder. Gracieuus tot in de kist. In een krijtstreepkostuum met rode das.

2

NOOIT IS ANNIE, DE weduwe van mijn vader en mijn moeder, alleen of met haar twee kinderen, naar zijn graf geweest. 'Ik zou dat niet overleefd hebben,' zegt ze me, nu eenennegentig jaar oud, zestig jaar na de dood van haar man. Ik had gedacht dat het niet gemakkelijk zou zijn om over die zwarte periode te spreken. Want verdriet blijft verdriet, ook al dateert het van meer dan zestig jaar geleden. Maar mijn moeder lijkt er geen problemen mee te hebben. Wel integendeel: ze leeft helemaal op door deze duik in haar verleden.

Ze wilde ook niet dat we haar verdriet zagen. Toen ik nadien als adolescent op zoek ging naar het graf, was het er niet meer. In onze cultuur bestaat 'voor altijd' niet voor gewone dode burgers; de eeuwigheid wordt gereduceerd tot tien jaar. Mijn vader was in alle betekenissen van het woord: weg.

Joden zijn wijzer, bij hen verdwijnen graven enkel door de tand des tijds. Geen levende menselijke hand mag ze wegnemen. Waarom is een graf er niet voor altijd? Ik droom van oneindig uitdijende kerkhoven. Als het over dood, herinnering en herdenking gaat, mogen rationele feiten als haalbaarheid geen rol spelen. Onze kerkhoven hebben zich helaas aangepast aan de koele regels van de

efficiëntie: regelmatig moeten oudere doden plaats ruimen voor een nieuwe generatie lijken. Ik vind het een ontstellende gedachte dat er geen herinnering, geen spoor meer overblijft van iemand die geweest is. Gelukkig staan er op het kerkhof van mijn geboortestad Aalst nog indrukwekkende oude grafmonumenten die slechts weggenomen worden als ze instorten en er geen familielid meer overblijft om de restauratie te betalen. Maar als ik daar rondloop, denk ik altijd: waar zou mijn papa hier die eerste tien jaar na zijn dood gelegen hebben?